

Natur- og friluftsbarnehagers arbeid med musikk.

Hvilke muligheter og utfordringer ser de pedagogiske lederne i barnehagen når det kommer til å jobbe med musikk ute på tur?

Av:

[Runar Grimstad](#)

Kandidatnummer: 5015.

Fordypning:

Barns lek og læring i naturen.

[Emnekode: BHBAC3930](#)

Trondheim, Mai 2018.

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse:

1.0 Innledning	3
1.1 Bakgrunn for valg av tema.....	3
1.2 Problemstilling.....	3
1.3 Oppgavestruktur.....	4
2.0 Teori	5
2.1 Organisasjonskultur.....	5
2.2 Didaktiske forutsetninger.....	6
2.3 Personalets forutsetninger og kompetanse.....	8
2.4 Musikk og musikalitet.....	10
3.0 Metode	12
3.1 Valg av metode og informanter.....	12
3.2 Gjennomføring av intervjuene.....	14
3.3 Metodekritikk.....	15
3.4 Etske retningslinjer.....	16
3.5 Analysearbeid.....	16
4.0 Funn fra intervjuene	17
4.1 Personalets forhold til musikk.....	17
4.2 Hvordan personalet opplever arbeidet med musikk i barnehagen.....	17
4.3 Kompetanseheving.....	19
4.4 Muligheter og utfordringer når det kommer til arbeid med musikk ute på tur.....	20
5.0 Drøfting	21
5.1 Personalets forhold til musikk.....	21
5.2 Hvordan personalet opplever arbeidet med musikk i barnehagen.....	23
5.3 Kompetanseheving.....	25
5.4 Muligheter og utfordringer når det kommer til arbeid med musikk ute på tur.....	27
6.0 Oppsummering og avslutning	28
Litteraturliste	30
Vedlegg	32

1.0 INNLEDNING:

1.1 Bakgrunn for valg av tema.

Musikk er noe som har vært en del av livet mitt så lenge jeg kan huske, og jeg har vært en aktivt utøvende musiker i mange år. Før jeg begynte på barnehagelærerstudiet tok jeg en bachelor i musikk, og jeg har i tillegg jobbet som fagarbeider i en musikkbarnehage. På bakgrunn av dette valgte jeg i mitt tredje studieår ved Dronning Mauds Minne Høgskole å *ikke* ta det fordypningsemnet med fokus på musikk, men heller ta det emnet som hadde fokus på natur og friluft. Dette gjorde jeg av flere årsaker, men mest fordi jeg ønsket å utfordre meg selv og lære mer om natur- og friluftsbarnhager. Jeg var så heldig at jeg fikk min siste praksisperiode i en friluftsbarnhage i Trondheim, og i løpet av denne perioden gjennomførte jeg et utviklingsarbeid hvor fokuset var å få mer musikk inn i hverdagen. I samtale med personalet på avdelingen kom det frem at de ikke hadde noen utpreget interesse for å drive med musikk, og at det hovedsakelig ble jobbet med musikk i forbindelse med spesielle markeringer i barnehagen. Dette fikk meg til å reflektere over ting jeg hadde observert i løpet av mitt første studieår, hvor jeg også var i en friluftsbarnhage. Også her virket arbeidet med musikk å være mer periodebasert og ustrukturert, og på bakgrunn av dette bestemte jeg meg for å se nærmere på hvordan natur- og friluftsbarnhager jobber med musikk. Jeg ønsker derfor med denne bacheloroppgaven å se på om disse barnehagenes fokus og satsning på natur og friluft går på bekostning av fagområdet *kunst, kultur og kreativitet*, med et fokus på musikk.

1.2 Problemstilling.

I følge rammeplanen er barnehagen pålagt å jobbe med musikk gjennom kunnskapsområdet kunst, kultur og kreativitet. (Kunnskapsdepartementet, 2107). På tross av dette har jeg i løpet av min tid i praksis opplevd at musikken ikke blir tildelt særlig fokus når det kommer til det pedagogiske arbeidet, og at det meste av musikk som blir praktisert i barnehagen er spontant og ustrukturert. Siden jeg har valgt å se på hvordan natur- og friluftsbarnhager jobber med musikk er det naturlig å definere hva det innebærer å være en slik type barnehage. Lysklett har skrevet en bok som

omhandler naturbarnehagens utvikling i Norge kalt *Ute hele uka*, og her trekker han frem noen sentrale punkter fra en spørreundersøkelse han sendte ut til styrerne i disse barnehagene. Her var han på utkikk etter hva som kjennetegnet disse barnehagene, og de svarene som oftest forekom var at de tilbrakte mye av tiden sin ute, at de ønsket at barna skulle få gode naturopplevelser og at barnehagen lå i eller i nærheten av naturområder. (Lysklett, 2013, s. 58). Det som er interessant er at estetisk virksomhet i svært liten grad blir belyst i teori om disse barnehagene, noe som gjør meg ekstra nysgjerrig på å utforske dette temaet. Siden disse barnehagene tilbringer mye av sin tid ute i naturen og ute på tur ønsker jeg å se på hvordan de pedagogiske lederne på avdelingene ser på det å jobbe med musikk når de ute på tur, og jeg har derfor formulert denne problemstillingen:

Hvilke muligheter og utfordringer ser de pedagogiske lederne i barnehagen når det kommer til å jobbe med musikk ute på tur?

1.3 Oppgavestruktur.

I kapittel 1 har jeg tatt for meg bakgrunnen for valget av mitt tema, samt hvorfor jeg har valgt den problemstillingen jeg har valgt. I kapittel 2 tar jeg for meg teori som er relevant for denne oppgaven, hvor jeg ser på organisasjonskultur, didaktiske forutsetninger, personalets forutsetninger og kompetanse, samt teori om musikk og musikalitet. I kapittel 3 tar jeg for meg metoden jeg har anvendt, hvor jeg utdyper hvilken metode jeg har brukt og hvorfor. I tillegg presenterer jeg kort de fire informantene mine og hvordan jeg gjennomførte intervjuene, før jeg går inn på metodekritikk, de etiske retningslinjene og analysearbeidet. I kapittel 4 ser jeg på funnene fra mine intervjuer, og sammenligner disse opp mot hverandre. Kapittel 5 er drøftingskapittelet, hvor jeg drøfter problemstillingen min i lys av teorien jeg har anvendt og funnene jeg har analysert. Avslutningsvis i kapittel 6 kommer oppsummeringen av hele oppgaven.

2.0 TEORI:

I min teoridel har jeg valgt å anvende teori som omhandler organisasjonskultur, didaktikk og personalets forutsetninger og kompetanse. I tillegg til dette vil jeg kort ta for meg teorier om musikk og musikalitet, men dette er ikke aspekter jeg ikke kommer til å gå grundig inn på da dette ikke er en musikkoppgave.

2.1 Organisasjonskultur.

Det første jeg ønsker å ta for meg i denne delen av oppgaven er teori som omhandler kulturen som oppstår i barnehagen. Alle barnehager har sin egen kultur, og kulturen som oppstår blir preget av både formelle og uformelle faktorer. De formelle faktorene som preger organisasjonskulturen er som oftest det nedskrevne og synlige; som for eksempel arbeidsfordeling, dagsrytme og lignende. De uformelle faktorene er vanskeligere å ta tak i, men de er likevel svært viktige for organisasjonen. De uformelle faktorene omhandler hvordan forholdet mellom de ansatte i en organisasjon er. Kulturen er dermed med på å prege hvordan de ansatte samhandler med hverandre, hvordan de behandler barna og hvordan konflikter blir løst. (Gotvassli, 2017, s. 216). Siden kulturen i en organisasjon preges av så mange ulike faktorer vil hver enkelt organisasjon ha sin egen unike kultur og måte å gjøre ting på. Organisasjonskulturen vil dermed være dynamisk, da den endrer seg i tråd med de formelle og uformelle faktorenes påvirkning. Eksempelvis ønsker jeg å ta frem en opplevelse fra praksis, hvor jeg som tidligere nevnt i denne oppgaven gjennomførte et utviklingsarbeid hvor det var fokus på å få mer musikk inn i hverdagen. I samtale med de ansatte i denne barnehagen kom det frem at de tidligere hadde jobbet aktivt med å synge i kor med barna, men at denne tradisjonen hadde falt bort etter at en av de ansatte sluttet i barnehagen. Denne tradisjonen var da tydeligvis ikke kultur- eller organisasjonsforankret, men i mye større grad personforankret da dette arbeidet ikke ble videreført etter at denne personen sluttet. Kulturen i barnehagen er i følge Gotvassli det sosiale limet i barnehagen, og han sier at de atferdsmønstrene som oppstår blir en del av personalets underbevissthet. (Gotvassli, 2017, s. 218). Om en ser dette opp mot det nevnte eksemplet kan en se at dette arbeidet ble styrt av én person, og at dette var et atferdsmønster som ble en del av de andre ansattes underbevissthet. Dersom en skulle unngått at dette arbeidet med

musikk tok slutt måtte en ha aktivert de øvrige ansatte på en helt annen måte, og sørget for at de tankene og ideene rundt dette arbeidet ble videreført til resten av personalgruppa. Det kan tenkes at noen av de andre ansatte virkelig ønsket å ta del i dette arbeidet, men kanskje ikke turte på grunn av manglende kunnskaper eller at de satt med en opplevelse av at dette arbeidet kun tilhørte denne ene ansatte. I slike tilfeller er det viktig at lederen har et godt blikk på det som blir praktisert i barnehagen, og evner å se ulike måter en kan jobbe på for å bevare og videreutvikle kulturen. Dette er også noe Gotvassli tar opp når han snakker om å utvikle barnehagekulturen. Han trekker frem et punkt som går på ressursutnyttelse, og sier at det er mange ressurser som ligger skjult hos personalet og som ikke blir utnyttet til det fulle. Det at disse ressursene ikke blir utnyttet kan være et enormt tap for barnehagen, og at det derfor er viktig med ”... aktiv og målrettet personalutvikling.” (Gotvassli, 2017, s. 225).

2.2 Didaktiske forutsetninger.

Det neste jeg ønsker å ta for meg i dette teorikapittelet omhandler didaktikk og de didaktiske forutsetningene i barnehagen. Gunnestad definerer didaktikk på denne måten:

Didaktikken kan sees som den sentrale deldisiplinen i pedagogikken som integrerer de andre i sin interesse for den pedagogiske situasjonen: planlegging, gjennomføring og vurdering av pedagogisk virksomhet i forhold til barn. Didaktikken inneholder teori og begreper for refleksjon over pedagogisk praksis. Didaktikken har som formål å bedre praksis gjennom å gi redskaper for refleksjon over pedagogiske prosesser. (Gunnestad, 2016, s. 13).

I barnehagen er det mange ulike faktorer som påvirker de didaktiske forutsetningene. Disse kan være for eksempel personalet og deres kompetanse, erfaringer, holdninger og verdier, alder på barna i barnegruppa, om det er barn med særskilte behov i barnegruppa, hvordan barnehagens inne- og uteareal er strukturert, og formelle forutsetninger som lovverk og styringsdokumenter. Alle disse faktorene er med på å påvirke hvordan det pedagogiske arbeidet i barnehagen blir planlagt og gjennomført, og det er derfor svært viktig at personalet i barnehagen er kompetente innenfor didaktisk

tenkning. Det som kan ha særlig stor påvirkning i de barnehagene jeg har valgt meg ut er det Gunnestad kaller de praktiske faktorene, eller rammefaktorene. Dette er faktorer som omhandler det fysiske miljøet i barnehagen (rominndeling, møblering, belysning og lignende), i tillegg til åpningstider, arbeidstider, hvordan de strukturer arbeidsdagen og hvor mange ansatte det er per barn. (Gunnestad, 2016, s. 95). De barnehagene jeg har valgt å gjennomføre mine datainnsamlinger i er barnehager som tilbringer store deler av tiden sin ute, enten det er på barnehagens uteområde eller på tur i barnehagens nærmiljø. Disse barnehagene har også svært konkrete satsningsområder som går på natur og friluft, noe som også påvirker den didaktiske planleggingen. Det er verdt å bemerke her at de barnehagene som markedsfører seg som natur- og friluftsbarnehager har en utfordring når det kommer til å realisere rammeplanens intensjoner, da dette som nevnt er barnehager som tilbringer store deler av tiden sin ute. (Sæther & Hagen, 2014, s. 75). De må forholde seg til den samme rammeplanen som andre barnehager, men de didaktiske forutsetningen vil være svært annerledes fra "vanlige" barnehager.

I didaktisk arbeid jobber en gjerne ut i fra fire sentrale begreper; mål, innhold, arbeidsmetode/arbeidsmåte og vurdering. (Gunnestad, 2016, s. 99). En må ha et mål for det arbeidet en ønsker å gjennomføre, en må ha en tanke om hvordan en ønsker å få gjennomført det, en må ha en idé om hvilke aktiviteter en kan bruke for å nå målene, og en må evne å vurdere det gjennomførte arbeidet på en hensiktsmessig måte. Målene en setter seg kan være store eller små og de kan være konkrete eller generelle. Det finnes mål som barnehagen *skal* jobbe mot, som er nedfelt i styringsdokumenter og rammeplanen, men barnehagen kan også sette seg sine egne individuelle mål som de kan arbeide mot. Innholdet og arbeidsmetoden står barnehagen selv fritt til å velge, så lenge de oppfyller de målene som er satt og tar hensyn til rammefaktorene. Til slutt må hele prosessen vurderes og analyseres for å få et innblikk i hva som fungerte og ikke fungerte, hvilke mål som ble nådd og hvilke som ikke ble det, og hvilke tiltak en må gjøre for å forbedre arbeidet i fremtiden. Gjennom kritisk refleksjon og vurdering kan en forbedre det arbeidet som allerede blir gjennomført og videreføre dette på en god måte, og en kan få en større forståelse for det arbeidet som en gjør og få en økt innsikt i hvorfor det blir gjort. I tillegg kan det bidra til å sikre kvaliteten og utviklingen i arbeidet. (Gunnestad, 2016, s. 119).

2.3 Personalets forutsetninger og kompetanse.

Det neste jeg skal se på omhandler barnehagepersonalets forutsetninger og kompetanse. I barnehagen er det viktigste verktøyet i pedagogisk arbeid pedagogen selv, og barnehagens arbeid vil i meget stor grad være preget av pedagogens formelle og uformelle kompetanse. Den formelle kompetansen innebærer pedagogens utdanningsbakgrunn, mens den uformelle kompetansen innebærer pedagogens erfaringer, interesser og personlige egenskaper. Det er viktig å se at begge disse formene for kompetanse er viktige ressurser i barnehagens arbeid, og at det er særlig gunstig å benytte seg av personalets uformelle kompetanse da dette kan øke både motivasjon og arbeidsglede. (Gunnestad, 2016, s. 86). Det vil derfor være fordelaktig for både barna og de voksne i barnehagen at den ansatte som har kunnskaper og interesse for å drive med for eksempel maling og tegning får anledning til å praktisere dette i barnehagen. Her vil den ansatte oppleve glede og mestring, og det vil være anledning til å videreføre denne kunnskapen og gleden til både barna og de voksne.

Også Schei og Kvistad diskuterer dette temaet når de snakker om å få til et kompetanseløft i barnehagen. Kompetanseløft handler for de om å kunne se de enkelte aktørene i barnehagen, og at deres personlige kompetanse må "... berøres, bevisstgjøres, utvikles, utfordres og bekreftes". (Schei & Kvistad, 2012, s. 17). De påpeker også at kompetanseløftet ikke foregår kun på det personlige og individuelle planet, men at det er aktørene som er det aller viktigste elementet for kvaliteten i barnehagen. Fokuset på kompetanseutvikling har lenge vært et tema i barnehagen. Dette ble omtalt allerede i 1999 i Stortingsmelding nr. 27, hvor det står:

Skal barnehagen kunne fylle den viktige rolla han har i oppveksten til barna gjennom førskolealderen, er det nødvendig å satse meir målretta på kvalitetsutvikling. Personalet skal vere profesjonelt på ein menneskeleg, engasjert og ærleg måte, og dei skal tore å bruke seg sjølve som gode modellar for barn og vaksne. Arbeidet i barnehagen krev ein samansett kompetanse. For at resultatet skal bli bra, må personalet greie å kombinere ulike typar kompetanse i det praktiske arbeidet. Det gjeld mellom anna brei fagleg kompetanse, pedagogisk/didaktisk kompetanse, evne til å vise omsorg og varme og å vere

lydhøyr og engasjert, slik at ein kan gi barn og foreldre eit heilskapleg kvalitativt tilbod. (Barne- og familiedepartementet, 1999-2000).

Her kan en se at det er mange elementer som tas i betraktning når det kommer til å heve kompetansen til de ansatte i barnehagen, hvor det er fokus på både det menneskelige og det faglige. For å kunne skape en god kultur for læring og utvikling må det være rom for at de ansatte får utrykke seg på sin måte og at de opplever at de er bidragsytende og kan være med på å påvirke det som blir gjort. Samtidig må alt arbeidet også ha en sterk faglig forankring, hvor det også jobbes bevisst ut i fra styringsdokumenter og lovverk. Her er det viktig at barnehagen har et tydelig pedagogisk grunnsyn som de kan jobbe ut i fra, og som personalet føler at de kan forholde- og relatere seg til. Dette er noe Gunnestad ser på som svært viktig i en barnehage. Han sier at en bevisstgjøring rundt det pedagogiske grunnsynet til barnehagen er en sentral forutsetning når det kommer til didaktisk arbeid, og det er meget viktig at personalet har et mer eller mindre felles utgangspunkt når det kommer til verdisyn, menneskesyn, syn på lek og læring og lignende. Å ha et felles utgangspunkt vil gjøre alle de didaktiske prosessene enklere, og det vil i tillegg være enklere å kunne handle spontant i situasjoner som oppstår i barnehagen når en er trygg på at måten en handler på er forenelig med det barnehagen står for. (Gunnestad, 2016, s. 86).

Det som også er viktig å ta tak i når det gjelder personalets forutsetninger og kompetanse er det jeg kort nevnte tidligere i denne delen, nemlig motivasjon. Motivasjon kan i følge Gotvassli defineres som "... drivkraften bak en viljebestemt handling." (Gotvassli, 2017, s. 151). Gotvassli trekker også frem begrepet den psykologiske kontrakten når han snakker om motivasjonsteori. Denne psykologiske kontrakten omhandler forholdet mellom den ansatte og arbeidsplassen, og hvordan dette forholdet utvikler seg dynamisk etter hvert som behov og forventninger blir innfridd. Når den ansatte opplever at hans eller hennes behov blir møtt, vil den ansatte igjen føle seg tryggere på arbeidsplassen og det vil gradvis bli opparbeidet en større lojalitet. Når arbeidsplassen innfrir disse forventningene og behovene kan den igjen stille større krav til den ansatte, og det blir deretter forventet at de tar på seg større ansvar og jobber mer effektivt med de oppgavene de blir tildelt. Dersom de ansatte videre opplever at de er med på å påvirke det arbeidet som gjort i barnehagen, vil de også få et

personlig forhold til dette arbeidet og de vil bli moralsk engasjerte. Til gjengjeld forventer igjen barnehagen at de ansatte utviser en større grad av lojalitet mot arbeidsplassen, samt at de forholder seg til de forpliktelsene barnehagen er bundet til og at det arbeidet de ønsker å gjennomføre er forenelig med barnehagens mål. (Gotvassli, 2017, s. 152).

Lysklett har gjennomført en spørreundersøkelse i flere natur- og friluftsbarnehager, hvor han har sett på hva som kjennetegner personalet i slike barnehager. Her er det flere interessante funn å ta tak i, men også her stikker motivasjon og trivsel seg ut. I følge Lysklett var de ansatte i natur- og friluftsbarnehagene mer motiverte til å begynne i jobben sin enn personer som ikke jobbet i slike barnehager, noe som kan tyde på at de som begynte å jobbe i natur- og friluftsbarnehager hadde større forventninger til jobben de gikk til. (Lysklett, 2013, s. 130). En annen ting som kom frem i denne undersøkelsen var at de ansatte i disse natur- og friluftsbarnehagene opplevde en større grad av frihet i sitt arbeid, og at de fikk mer annerkjennelse og bekreftelse fra de andre ansatte. Dette er også faktorer som har stor innvirkning på kulturen i barnehagen, som jeg har snakket om tidligere i dette kapittelet. De ansatte i disse barnehagene hadde naturlig nok også større interesse for natur og friluft, og flere av respondentene opplyste at de hadde utdanning og/eller kursing som var relevant innenfor dette temaet. (Lysklett, 2013, s. 128). Det siste jeg ønsker å ta tak i fra denne undersøkelsen er hvorfor de ansatte opplyste at de hadde søkt seg til friluftsbarnehager. Her kom det frem at de ansatte så på det som svært viktig at barna fikk tilbringe mye tid ute på tur, at barna fikk gode opplevelser med dette, og at de fikk kunnskaper om naturen,. Det kom også frem at de ansatte i natur- og friluftsbarnehagene ikke hadde fått jobb i nettopp disse barnehagene ved en tilfeldighet, men at de bevisst hadde søkt seg dit. (Lysklett, 2013, s. 129).

2.4 Musikk og musikalitet.

Avslutningsvis ønsker jeg å kort se på teori som omhandler musikk og musikalitet. Dette er et tema jeg som tidligere nevnt ikke kommer til å gå grundig inn på da dette ikke er en musikkoppgave, men som basert på funnene i mine intervjuer likevel er relevante å nevne. Hva musikk *er* kan være svært vanskelig å definere. Noen vil kanskje definere det som ulike stilarter som rock, jazz, pop og lignende, mens andre kanskje vil definere det så enkelt som lyder satt i system. Hva musikk er vil derfor være svært individuelt og opp

til hver enkelt å tolke på sin egen måte. Når en snakker om musikk rent teoretisk snakker en gjerne om det som kalles musikalske grunnelementer. Disse grunnelementene er i følge Sæther; lyd og bevegelse, hvor disse igjen omfatter flere ulike bestanddeler som klang, dynamikk, rytme og tempo. (Sæther, 2016, s. 26). Alle disse sammen utgjør det vi opplever som musikk, og alle vil ha sin egen tolkning og oppfattelse på hvordan dette høres ut. Frijazz kan for eksempel for noen høres ut som et forferdelig leven uten verken mål eller mening, mens det for andre kan være en imponerende fremvisning av samspill og evne til improvisasjon. Dette handler om hvilket utgangspunkt en har før en opplever musikken. Sæther sier: "Det blir vanskelig å skille ut musikk som et enestående lydfenomen uten den personlige, sosiale og kontekstuelle situasjonen musikken formidles i." (Sæther, 2016, s. 12). Sæther sier videre at estetiske og musikalske erfaringer som en allerede har med seg vil være med å prege hvordan og hva en opplever med musikk, men at musikken kan ha en stor betydning i alles liv uavhengig av ferdigheter og bakgrunnskunnskaper. (Sæther, 2016, s. 12). Når det kommer til musikalitet er det flere teorier innenfor dette temaet, men jeg kommer ikke til å gå i dybden på nettopp dette. I boka *Barnet og musikken* refererer Angelo til Sture Brändströms forskning, hvor det snakkes om de *relativistiske* og *absolutte* retningene innenfor syn på musikalitet. Musikalitet i det relativistiske synet handler ikke så mye om evner og kunnskaper innenfor musikkutøvelse, men ser i stedet på musikaliteten i et barns spontansang som like mye verdt som en skolert musikers fremføring av en komposisjon. Den absolutte musikaliteten peker derimot mot medfødte evner, hvor musikalitet er noe en enten har eller ikke har. (Angelo, 2016, s. 45). Det absolutte synet på musikalitet vil derfor bli målbart etter hvor mye du kan om musikk, eller hvor dyktig du er til å spille et instrument. Det relativistiske synet vil derimot se på musikalitet som noe mer abstrakt, hvor gleden av å høre på og oppleve musikk er like mye verdt som evnen til å kunne spille et instrument eller synge rent. Personer som har en bredere interesse for musikk og som selv utøver musikk vil kanskje ha et annet syn på musikalitet enn det en ufaglært person har. Som barnehagelærer blir det derfor svært viktig å kunne se på musikalitet fra et relativistisk syn hvor en oppmuntrer de andre ansatte til å delta, uansett hvilke ferdigheter eller hvilken bakgrunn de måtte ha. Det er likevel viktig å ha i bakhodet at det synet en selv har på sin egen musikalitet er avgjørende for om, eller hvordan, en gjennomfører musikkaktiviteter i barnehagen. (Sæther & Hagen, 2014, s. 77).

3.0 METODE:

I dette kapitlet skal jeg gjøre rede for hvilken metode jeg har valgt til min oppgave, og begrunne hvorfor jeg har tatt det valget. Jeg kommer også til å snakke om hvordan jeg valgte ut informantene mine, og hvordan prosessen fra å skrive intervjuguide til å analysere dataene i ettertid var. Jeg vil også ta for meg de etiske retningslinjene, samt se på metodekritikk. Informantene mine har blitt anonymisert, og vil bli referert til som Informant 1, Informant 2, Informant 3 og Informant 4.

3.1 Valg av metode og informanter.

Dalland definerer metode på denne måten: "Metoden er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke. Metoden hjelper oss til å samle inn *data*, det vil si den informasjonen vi trenger til undersøkelsen vår. (Dalland, 2018, s. 52). Innenfor forskning finnes det flere ulike metoder for datainnsamling, men i hovedsak deles de opp i kvantitative og kvalitative metoder. (Bergsland & Jæger, 2016, s. 66). Til min bacheloroppgave har jeg valgt å gjennomføre intervjuer, som går under kategorien kvalitativ metode.

Jeg har valgt intervju som forskningsmetode, da jeg ønsker å se nærmere på hvordan de pedagogiske lederne opplever hvordan det arbeides med musikk i barnehagen de jobber i. Tjora nevner at en hovedregel for bruk av intervju baserer seg på et ønske om å få et innblikk i meninger, holdninger og erfaringer innenfor et tema. I mitt tilfelle ble dette svært relevant, da problemstillingen min går direkte på personalets oppfatning av muligheter og utfordringer vedrørende bruk av musikk på tur. Ved å gjennomføre intervju vil jeg kunne se hvordan informantene responderer på spørsmålene jeg stiller på en annen måte, da det vil være mulig å tolke både språk og kroppsspråk. Et annet element som er relevant å trekke frem ved bruk av intervju er mulighetene for å spinne videre på informantens digresjoner, og på den måten komme inn på relevante tema og momenter som kanskje ikke var planlagt å snakke om på forhånd. (Tjora, 2017, s. 114).

Før jeg dro ut i barnehagene for å gjennomføre intervjuene laget jeg en intervjuguide. Denne guiden fikk jeg godkjent av mine veiledere før jeg gikk i gang med intervjuene. En

intervjuguide inneholder gjerne hovedspørsmål som går direkte på det forskeren ønsker å få svar på, men kan også inneholde underpunkter eller underspørsmål for å få dekket eller utdypet de forskjellige temaene (Johannesen, Tuft & Christoffersen, 2016, s. 149). I min egen guide hadde jeg utformet noen hovedspørsmål, hvor jeg hadde noen underpunkter ved hvert spørsmål for å kunne snevre inn spørsmålene etter behov. Intervjuet kan i følge Tjora formes på mange ulike måter, men vil i grove trekk gjennomgå de samme fasene. Disse fasene er *oppvarming*, *refleksjon* og *avrunding*, og her er det ulike spørsmål som igjen stiller ulike krav når det kommer til grad av refleksjon. (Tjora, 2017, s. 145). Mine intervjuer var strukturert på samme måte hver gang, hvor jeg åpnet med noen enkle spørsmål om informantene (kjønn, alder, utdanning og tidligere erfaringer/arbeid i andre barnehager). Dette ble oppvarmingsfasen min hvor jeg fikk anledning til å sette stemningen for intervjuet, gjøre de mer komfortable i situasjonen og bli bedre kjent med de. Deretter begynte jeg på refleksjonsfasen, hvor jeg stilte spørsmål som krevde en større grad av refleksjon og utdypning fra informantene. Her var det spørsmål som gikk direkte på problemstillingen min, men også spørsmål som omhandlet deres syn på musikk og musikalitet og hvordan de opplevde arbeidet med musikk i barnehagen. Her fikk informantene bruke så lang tid de selv ønsket til å besvare spørsmålene, og jeg fikk også anledning til å stille oppfølgingsspørsmål til det de uttalte seg om underveis. Som avrunding stilte jeg et åpent spørsmål hvor jeg ga informantene muligheten til å "tømme hodet" og legge til det de selv måtte ønske.

Til denne undersøkelsen valgte jeg meg ut fire informanter. Disse fire jobber i to forskjellige friluftsbarnehager, de er alle utdannede barnehagelærere, og de alle sammen jobber som pedagogiske ledere i de respektive barnehagene. To av informantene hadde jeg bekjentskap til fra før fra tidligere praksis gjennom høgskolen, mens de to øvrige hadde jeg ingen bekjentskap til. Informant 1 og Informant 2 jobber i samme barnehage, mens Informant 3 og Informant 4 jobber i samme barnehage.

Informant 1:

Er en kvinne på 33 år. Hun er utdannet barnehagelærer og jobber som pedagogisk leder i barnehagen. Hun har jobbet i snart 6 år, og har vært i august vært i samme barnehage i 5 år. Hun har litt erfaringer fra andre barnehager.

Informant 2:

Er en mann på 46 år. Han har førskoleutdanning, ettårig veiledningsutdanning og foreldreveiledningssertifisering. Han har jobbet i 18 år som pedagogisk leder, hvor 5 av de har vært som spesialpedagog. Han har til sammen vært 21 år i barnehagen.

Informant 3:

Er en mann på 31 år. Han er utdannet barnehagelærer med fordypning i fysisk fostring. Han har jobbet i en Reggio Emilia barnehage før han begynte i barnehagen han nå jobber i, og trekker frem at han byttet arbeidsplass på bakgrunn av interesse.

Informant 4:

Er en kvinne på 31 år. Hun er utdannet barnehagelærer med fordypning i friluftsliv. Hun ble ferdigutdannet i 2011, og har siden da jobbet med både stor- og småbarn. Hun har også jobbet i to forskjellige friluftsbarnehager.

3.2 Gjennomføringen av intervjuene.

I forkant av intervjuene dro jeg ut til de to barnehagene for snakke direkte med informantene. På denne måten fikk jeg presentert meg for de informantene som jeg ikke hadde kjennskap til på forhånd, samtidig som jeg fikk presentert temaet mitt på en mer detaljert måte. I den første barnehagen var ikke begge informantene jeg ønsket å snakke med tilstede den dagen, men jeg fikk kontaktinformasjonen til den informanten som var fraværende og informerte deretter om tema via tekstmelding. Her fikk jeg en positiv tilbakemelding, og vi fikk avtalt dato og tidspunkt for intervju. I utgangspunktet hadde jeg tenkt å gjennomføre alle de fire intervjuene over to dager, hvor jeg intervjuet informantene som jobbet i samme barnehage på samme dag. Dette ble dessverre ikke mulig, da jeg fikk flere avmeldinger på grunn av sykdom og andre uforutsette hendelser. På grunn av dette tok det lengre tid enn først planlagt å få samlet inn den dataen som jeg trengte, men jeg fikk gjennomført alle intervjuene slik jeg ønsket. Med unntak av intervjuet med Informant 1 ble alle intervjuene gjennomført i barnehagen hvor informantene jobbet. Før intervjuet begynte tok jeg meg tid til å takke informantene for at de hadde satt av tid til å snakke med meg, og jeg brukte også noen minutter på å presentere temaet på nytt slik at de var mer forberedt på spørsmålene jeg kom til å

stille. Etter vært intervju takket jeg igjen informantene og sørget for at vi avsluttet på en god tone. Dette er viktig da dette kan bidra til å gjøre informanten mer villig til å svare på tilleggs spørsmål i ettertid av intervjuet, uavhengig av hvor bra eller dårlig intervjuet opplevdes. (Tjora, 2017, s. 147).

3.3 Metodekritikk.

Når en bedriver forskingsarbeid er det viktig at en er kritisk og reflekterende ovenfor sine egne metoder og innsamlingsstrategiene en benytter. Når en bedriver kvalitativ forskning benytter man begrepet reliabilitet når en snakker om spørsmål vedrørende troverdighet i forskningen. (Bergsland & Jæger, 2016, s. 80). En studie kan for eksempel være lite troverdig dersom det ikke er benyttet tilstrekkelig med informanter, eller at spørsmålene en stiller ikke kan knyttes opp mot eller er relevante for temaet man forsker på. En annen ting som er relevant å snakke om i forbindelse med kvalitativ forskning er validiteten til metoden. Kvale og Brinkmann sier at: "Validitet i samfunnsvitenskapene dreier seg om hvorvidt en metode er egnet til å undersøke det den skal undersøke." (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 276). I mitt tilfelle har det vært meget relevant å bruke intervjumetoden for å svar på det jeg ønsker å vite, som vil si at forskningsmetoden jeg har valgt er valid. Jeg har ikke vært på utkikk etter statistikker eller tall i min forskning, som for eksempel hvor mange timer de jobber med musikk i uken eller hvor mye de oppholder seg ute i løpet av en dag. Mitt fokus har vært på hvordan de opplever arbeidet med musikk i barnehagen, og hvilke muligheter og utfordringer struktureringen i barnehagen kan by på når det kommer til dette arbeidet. Det jeg ønsker å kritisere med min egen forskning er transkripsjonene, da jeg ikke hadde anledning til å benytte meg av lydopptaker under intervjuene. På grunn av dette ble alt av transkripsjon gjort underveis i intervjuet, og det er derfor få eller ingen direkte sitat fra informantene. Kvale og Brinkmann hevder imidlertid at det er umulig å svare på hva en korrekt transkripsjon er, og at det er mer hensiktsmessig å se på hva slags type transkripsjon som passer til det man forsker på. (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 212). I mitt tilfelle vil mine notater være tilstrekkelige for å få et innblikk i hva de pedagogiske lederne opplever, og jeg vil ikke være avhengig av fullstendige sitater for å få svar på mine spørsmål.

3.4 Etiske retningslinjer.

I følge Bergsland og Jæger kan diskusjonen om forskerens etiske ansvar deles inn i tre hovedprinsipper; *informert samtykke*, *konfidensialitet* og *konsekvenser*. Informert samtykke innebærer at informanten har blitt opplyst og informert om undersøkelsens overordnede mål, at det er frivillig å delta, og at personen har anledning til å trekke seg når som helst. Konfidensialitet medfører at en ikke offentliggjør noen informasjon eller data som kan avsløre informantens identitet, og informantene må derfor tildeles fiktive navn eller kodenavn. Konsekvenser omhandler at informantene som blir intervjuet ikke blir utsatt for skade eller alvorlige belastninger, og at det ikke skal medføre noen konsekvenser for de å stille opp i undersøkelsen. (Bergsland & Jæger, 2016, s. 83).

Det kom i år nye retningslinjer fra NSD som forhindret meg i bruke båndopptaker under intervjuene. Dette medførte at jeg ikke hadde opptak fra samtalene jeg gjennomførte med informantene, og at jeg dermed ikke hadde informasjon som jeg måtte slette i etterkant av intervjuene. Alt av notater jeg har tatt underveis har blitt anonymisert, og jeg har i denne oppgaven tildelt informantene kodenavn. Jeg sendte heller ikke ut samtykkeskjema til informantene, da også dette nå er meldepliktig hos NSD. Jeg dro derfor heller ut i til barnehagene og møtte informantene personlig, hvor jeg presenterte temaet jeg ønsket å undersøke og hvordan jeg ønsket å innhente informasjon. På bakgrunn av dette spurte jeg informantene om de kunne tenke seg å delta i min undersøkelse, og jeg fikk muntlig samtykke fra samtlige til å stille til intervju.

3.5 Analysearbeid.

Mitt analysearbeid begynte allerede etter at det første intervjuet hadde blitt gjennomført. Siden jeg ikke kunne bruke lydopptaker under mine intervju måtte jeg notere underveis. Jeg brukte derfor litt tid etter at intervjuene var gjennomført til å lese over og renskrive notatene mine. Etter at jeg hadde gjennomført alle intervjuene samlet jeg svarene jeg hadde fått i et dokument, og kategoriserte de under spørsmålene jeg hadde stilt. På denne måten ble det mye enklere å kunne sammenligne og analysere svarene hver enkelt informant hadde oppgitt ved hvert spørsmål, og på denne måten fikk jeg dannet meg kategorier som jeg ønsket å utforske videre. Når en kategoriserer på denne måten sammenligner man hele tiden data for å kunne finne likheter og ulikheter,

og dette leder igjen til nye data og gir grunnlaget for relevant teori en kan benytte seg av. (Kvale & Brinkmann, 2017, s. 226). Det er disse kategoriene som utgjør funnene jeg presenterer i det neste kapitlet.

4.0 Funn fra intervjuene:

I denne delen ønsker jeg å trekke frem de mest sentrale punktene fra mine intervjuer, hvor jeg sammenligner svarene som informantene har avgitt.

4.1 Personalets forhold til musikk.

Innledningsvis i intervjuet stilte jeg informantene et spørsmål som omhandlet deres syn på musikk og hvilket forhold de hadde til det. Alle informantene sa at de på et eller annet vis hadde et forhold til musikk, men det varierte i hvilken grad det var viktig for de. Både Informant 1 og Informant 2 opplyste at de så på seg selv som musikalske, mens Informant 4 mente at hun ikke var musikalsk i det hele tatt. Informant 3 syntes det var vanskelig å definere sin egen musikalitet, og han sa at han var musikalsk i den grad at han hørte på musikk og satte pris på musikk, men at han ikke var en utøvende musiker som kunne spille noen instrumenter.

4.2 Hvordan personalet opplever arbeidet med musikk i barnehagen.

Et spørsmål jeg var særlig interessert i få svar på var hvordan de pedagogiske lederne i barnehagen opplevde hvordan det ble jobbet med musikk på de ulike avdelingene. I mine funn kommer det frem at de alle opplever at det blir jobbet med musikk, men at det er varierende grad av bevissthet rundt det arbeidet som blir gjort.

Informant 1 føler at det blir jobbet alt for lite med musikk i deres barnehage, og at det ikke er en plan for det som blir gjort og heller ingen pedagogisk baktanke. Hun opplyser at de har materialet de trenger for å jobbe med musikk tilgjengelig, men at dette ikke blir tatt i bruk. Hun opplever også selv at det er vanskelig å skulle jobbe med musikk da hun ikke har noen klar tanke om hva det er forventet at barna skal kunne få til. Hun føler også at tiden de har til rådighet i barnehagen ikke strekker til, og at det arbeidet som blir

gjort er spontant eller periodebasert. Hun opplyser i tillegg om at de bruker musikk en del når de er ute på tur, hvor de har med seg en høyttaler som de kan bruke for å høre på musikk. Her prøver hun å eksponere barna for flere ulike sjangre, slik at de ikke bare skal få oppleve de typiske barnesangene.

Informant 2 opplever også at det er for lite bevisst arbeid med musikk, og at sangen har falt litt vekk fra samlingsstundene. Han trekker frem at de hadde et prosjekt for en del år tilbake hvor de jobbet svært mye med instrumenter, men at dette arbeidet i senere tid har falt litt bort da det er ingen som tar initiativ til å styre arbeidet. Han opplever også at arbeidet med musikk har forsvunnet i fokuset på læring og realfag. Også han sier at musikkarbeidet som blir gjennomført er mer spontant eller periodebasert, da det ikke er tydelig nok forankret i barnehagens årsplan.

Informant 3 har en opplevelse av at det blir jobbet mer med musikk nede på en av småbarnsavdelingene, da en av de ansatte der spiller gitar. Likevel har informanten en følelse av at det arbeidet som blir gjort der ikke blir satt i system eller planlagt. Han trekker frem at ingen av de ansatte på storbarn spiller noen instrumenter, men at de på et tidspunkt har laget instrumenter sammen med barna. Videre sier han at musikk ikke har vært et satsningsområde i deres barnehage da det har vært mye fokus på realfag, og at musikalitet kanskje ikke er det første de tenker på når de skal ut på tur. Han påpeker likevel at også de har med høyttaler når de er ute i skogen, og at det blir hørt en del på musikk. Hans opplevelse av musikkarbeidet i barnehagen er også at det meste blir spontant og i øyeblikket. Likevel trekker han frem noen aktiviteter som er faste, som månedens regle og månedens sang. Han nevner igjen at musikk ikke er et satsningsområde for denne barnehagen, og at barna som kommer dit kommer for å gå på tur og lære seg å stå på ski. Dermed blir fokuset lagt der, og musikken blir ikke innarbeidet i planene deres. Han stiller seg likevel åpen til at musikken kan få et større fokus i tiden fremover, da de er åpne for å ta til seg barnas impulser og interessefeltene til nye ansatte.

Informant 4 deler også synet til de andre informantene, og sier at det ikke er mye bevisst arbeid med musikk på deres avdeling. Hun sier at de har sanger som de synger i samlingsstunden, og at de hører en del på musikk i lek, aktiviteter og ved påkledning.

Det blir også påpekt at de har instrumenter i barnehagen, men at de ikke har blitt brukt mye den siste tiden på grunn av tilgjengelighet. Også hun trekker frem at barnehagen har mye å jobbe med, så det oppleves som vanskelig å få til et strukturert og planlagt arbeid med musikk. Hun påpeker også at barna ofte tar initiativ til å høre på musikk, og at dette kanskje ikke ville blitt gjort dersom de ikke hadde jobbet med nettopp dette.

4.3 Kompetanseheving.

I mitt intervju spurte jeg informantene om hvordan barnehagen jobbet med å utvikle deres kompetanse innenfor musikk, og om dette i det hele tatt var et tema. Her rådet det stor enighet blant alle informantene, da ingen av de opplevde at dette var et tema.

Informant 1 sier at selv om styreren i barnehagen oppfordrer de ansatte til å synge i hverdagen, er det likevel ikke noe fokus på å heve personalets kompetanse. Hun sier at arbeidet med musikk ikke bare kan tas på sparket, da en ikke gi et instrument til en ansatt og forvente at de skal kunne sette i gang et opplegg. Hun understreker at arbeidet med musikk må være lystbetont også hos personalet.

Informant 2 sitter også med den samme opplevelsen, og trekker igjen frem at det er andre fagområder som tar over fokuset. Han mener i tillegg at det er for lite bevissthet rundt akkurat temaet om hvordan en kan heve personalets kompetanse.

Heller ikke Informant 3 føler at dette er et tema i barnehagen, og trekker igjen inn satsningsområdene til barnehagen. Han føler at kompetanseutviklingen blir fokusert der, og at det derfor blir et større fokus på realfag, språk og sosialkompetanse. Han føler at mye av dette faller på personalet, og hvilke interesser de har, og at det råder usikkerhet rundt hvordan et eventuelt musikkarbeid skal gjennomføres. I følge han selv er det mangel på kompetanse som gjør det vanskelig for han å jobbe med musikk sammen med barna, og at han velger musikken bort til fordel for noe han selv opplever at han mestrer. Han trekker likevel frem at musikk ikke trenger å være et satsningsområde for at de skal jobbe med det.

Informant 4 fatter seg i korthet på dette spørsmålet, og svarer enkelt å greit at dette ikke har blitt jobbet med da det har vært andre ting som har opptatt deres fokus.

4.4 Muligheter og utfordringer når det kommer til arbeid med musikk ute på tur.

I mine intervju stilte jeg spørsmål om hvilke muligheter og utfordringer de så når det kom til å jobbe med musikk ute på tur. Disse spørsmålene stilte jeg i håp om å få noen konkrete svar på min problemstilling, og jeg ble i grunn ganske overrasket over de svarene jeg fikk.

Informant 1 sier med en gang at hun ser på mulighetene som store, og at det handler om å ta i bruk disse mulighetene. Hun sier at det er svært avhengig av hvordan de voksne opptrer, og sier at om barna får muligheten til å holde på med musikk så tar de den. Videre sier hun at de har sunget en del når de har vært ute i skogen, men at de ikke har jobbet noe særlig med instrumenter. Hun ser for seg at det er mulig å jobbe med de materialene en finner ute i naturen for å lage instrumenter, og at ulike ting har ulike lyder. Når det kommer til utfordringer trekker hun frem personalets holdninger til det å holde på med musikk, og at det ikke er en felles forståelse for hva musikkarbeid kan være. Hun mener at det må gjøres et forarbeid for å bevisstgjøre resten av personalet på hva det faktisk er. Utenom dette ser hun i grunn ingen store utfordringer med det å jobbe med musikk ute på tur.

Informant 2 deler mye av de samme tankene som Informant 1, og påpeker at mulighetene er uante. For han er musikken det som er rundt en, og at det blant annet kan brukes som et redskap for å gjøre gåturen kortere. Han trekker også frem temabasert arbeid knyttet opp mot dyr og natur som en god måte å få innarbeidet musikk ute på tur. Han sier at han sjeldent tenker begrensninger når det kommer til arbeid med musikk, men at det kan være noen praktiske aspekter ved instrumentbruk ute (stemming og lignende) som kan være vanskelige og utfordrende. Utenom det opplever han at det er det å få satt ting i system og å få strukturert og gjennomført arbeidet som er de største utfordringene.

Informant 3 er også enig i at det er svært mye musikk ute i naturen, og at det meste handler om hvor en legger lista. Han mener at det er mye en kan gjøre bare en er bevisst på det, og at lyden og musikken hele tiden er tilstede i naturen. Han påpeker at dette ikke kan overføres til barna dersom en selv ikke er klar over det. Når det kommer til utfordringer sier også at det kan være vanskelig å ta med seg store instrumenter ut i skogen, og at en kanskje ikke ser de mulighetene en allerede har ute i naturen. Det at en tenker for stort og gjør ting for vanskelig tror han også kan være en utfordring, i tillegg til at personalet kanskje ikke føler seg trygge på å jobbe med musikk.

Informant 4 sier at det er svært mange muligheter når det kommer til arbeid med musikk ute i skogen, og at det meste avhenger av hvordan en ser på ting og hvordan en tilnærmer seg det. Hun sier at det er mye musikk ute i skogen, blant annet fuglesang, lyden av trær og hvilken lyd vinden lager når den suser gjennom trærne, og at musikk har mye med språk å gjøre. I tillegg sier hun at en ikke er avhengig av noe når en skal jobbe med musikk, så fremt man ikke skal jobbe konkret med instrumenter. Hun sier at hun i grunn ikke ser noen store utfordringer med det å jobbe med musikk ute på tur, og at det er få begrensninger.

5.0 Drøfting:

Jeg vil i denne delen av oppgaven drøfte mine funn i intervjuene opp mot relevant teori innenfor området.

5.1 Personalets forhold til musikk.

I begynnelsen av intervjuet spurte jeg informantene om hvilket forhold de selv hadde til musikk, og om de så på seg selv som musikalske. Her var svarene veldig delte, da det var noen som oppfattet seg selv som musikalske personer og som aktivt drev med musikk på fritiden, mens det var andre som i svært liten eller i ingen grad så på seg selv som musikalske. Det synet en selv har på musikk og sin egen musikalitet vil være svært avgjørende for hvordan, og om man i det hele tatt velger å jobbe med musikk i barnehagen. (Sæther & Hagen, 2014, s. 77). Dersom personalet ikke ser på selv som

musikalske personer kan dette medføre at de styrer unna arbeid med musikk, og heller overlater dette til noen andre som kanskje er mer kompetente innenfor dette feltet. Dette kan i verste fall medføre at det ikke blir jobbet med musikk i barnehagen i det hele tatt, fordi ingen i personalgruppa føler at de har nok kompetanse innenfor dette området. Her blir det altså viktig å synliggjøre hva musikalitet er og hvilket syn en har på sin egen musikalitet. Det blir naturlig å ta tak i hvilket syn de ansatte har på sin egen musikalitet dersom man skal snakke om arbeid med musikk i barnehagen, for det er de ansatte som er den viktigste faktoren i det pedagogiske arbeidet i barnehagen. Dersom de ansatte vegrer seg for å jobbe med musikk sammen med barna risikerer barna å gå glipp av utrolig mye læring.

Musikk i barnehagen kan være utrolig mye forskjellig, og det er derfor viktig at en ikke låser seg fast i et absolutt syn på musikalitet, men heller ser på musikalitet fra et relativistisk ståsted. Det absolutte synet på musikalitet er gjerne målbart i hvor mye en kan om musikk, om en spiller instrumenter selv, eller om en skriver og komponerer egen musikk. Det relativistiske synet på musikalitet har et større fokus på hvordan en opplever musikk, og at gleden av å høre og oppleve musikk er likestilt med det å kunne spille et instrument eller å synge rent. Det relativistiske synet på musikalitet ser også på et barns spontansang som like mye verdt som en skolert musikers fremføring av en komposisjon. (Angelo, 2016, s. 45). Dette er holdninger som en må jobbe med sammen med personalet før en kan begynne å arbeide med musikk. Det er viktig at personalet har en felles forståelse for hva musikk i barnehagen kan være, og at de ikke nødvendigvis trenger å kunne spille et instrument for å kunne jobbe med musikk og kalle seg musikalske. Dette kan for eksempel innarbeides i barnehagens pedagogiske grunnsyn, slik at det blir synliggjort og forankret i styringsdokumentene de jobber ut i fra. En bevisstgjøring rundt det pedagogiske grunnsynet til barnehagen er en sentral forutsetning når det kommer til det didaktiske arbeidet i barnehagen. Det å ha et felles utgangspunkt vil gjøre alle de didaktiske prosessene enklere å gjennomføre, og det vil gjøre personalet bedre rustet til å handle på en måte som er forenelig med det barnehagen står for i situasjoner som kan oppstå. (Gunnestad, 2016, s. 86).

Å nedfelle dette arbeidet i barnehagens styringsdokumenter vil også kunne bidra til å gjøre musikken til en del av barnehagens kultur. Kulturen i barnehagen er preget av

formelle og uformelle faktorer, og hver barnehage vil derfor ha sin egen unike kultur. De formelle faktorene er som oftest nedskrevet og synlige, og dette kan for eksempel være styringsdokumenter som barnehagen forholder seg til og hvordan arbeidsdagen og vaktene er strukturert og fordelt. De uformelle faktorene er vanskeligere å ta tak i, men de omhandler hvordan forholdet mellom de ansatte i organisasjonen er. Kulturen er dermed med å prege hvordan de ansatte løser konflikter og oppgaver, hvordan de behandler barna, og hvordan de samhandler med hverandre i det daglige. (Gotvassli, 2017, s. 216). En synliggjøring av arbeidet med musikk i barnehagens styringsdokumenter vil kunne bidra til at flere i personalgruppa får et bevisst forhold til hva musikk er og hvordan en kan jobbe med det. Personalet vil også få mulighet til å påvirke hvordan arbeidet skal utføres, og vil derfor bli motivert i større grad da de vil få et eierforhold til arbeidet. Det vil her opparbeides en psykologisk kontrakt mellom den ansatte og arbeidsplassen, hvor de ansatte føler at deres stemme blir hørt og tatt på alvor og dermed bidra til øke lojaliteten til arbeidsplassen. Dette forholdet vil utvikle seg dynamisk, hvor det stilles større krav til hverandre etter hvert som innflytelsen stiger. For at den ansatte skal kunne få kunne påvirke prosessene må arbeidsplassen kunne stole på at det arbeidet som blir utført er forenelig med det barnehagen ønsker å representere. (Gotvassli, 2017, s. 152).

5.2 Hvordan personalet opplever arbeidet med musikk i barnehagen.

Dette spørsmålet er nok det jeg var mest spent på å stille i forkant av intervjuene, da jeg basert på tidligere observasjoner og erfaringer hadde dannet meg et bilde av hvordan disse barnehagene jobbet med musikk. Når jeg i ettertid satte meg ned for å analysere svarene jeg hadde fått var det en ting som tydelig pekte seg ut, nemlig at det var svært lite av musikkarbeidet som ble strukturert og planlagt, og det meste de gjorde var spontant. På bakgrunn av dette bestemte jeg meg for å i tillegg se på hva årsplanen til disse barnehagene sa om musikk, da jeg var nysgjerrig på å se om barnehagen hadde utarbeidet seg noen planer eller satt seg noen mål når det kom til dette temaet. Dessverre hadde kun en av disse barnehagene sin årsplan tilgjengelig på nett, men det jeg fant i den årsplanen som var tilgjengelig var at svært lite. Her nevnes ordet musikk kun tre ganger i et dokument på 30 sider, og det er heller ingen strukturert eller didaktisk plan for hvordan det arbeidet de ønsker å gjøre skal gjennomføres. Når en

jobber didaktisk i barnehagen jobber en gjerne ut i fra fire sentrale begreper; mål, innhold, arbeidsmetode og vurdering. (Gunnestad, 2016, s. 99). Ut i fra svarene jeg fikk under intervjuene kommer det tydelig frem at ingen av disse barnehagene har et overordnet mål når det kommer til arbeid med musikk. Så godt som alt av musikkarbeidet er spontant og periodebasert, og dette arbeidet har ingen pedagogisk baktanke. De barnehagene jeg har hentet min data fra er barnehager som har et stort fokus på natur og friluft, og de tilbringer store deler av dagen sin ute. Dette er vesentlige rammefaktorer som må tas i betraktning i planleggingsarbeidet, og barnehagen må derfor se på hvordan de kan jobbe ut i fra de forutsetningene de har. Siden samtlige av informantene opplyser at arbeidet med musikk ikke blir satt i system, vil det være et naturlig utgangspunkt å se på hvordan de kan innarbeide musikken i det arbeidet de allerede gjør. På denne måten kan de videreutvikle de feltene de allerede er gode på og komfortable med. Det å jobbe ut i fra konkrete mål vil også gjøre det enklere å vurdere hele prosessen i ettertid. En kan på denne måten gå enda mer i dybden på hva som gikk bra og hva som ikke gikk like bra, og se hvilke tiltak en eventuelt må gjøre for å kunne nå målet. Her kan en også jobbe kreativt med arbeidsmetodene, og på denne måten benytte seg av personalets iboende kompetanse i enda større grad.

Det som også er spennende å se på i de funnene jeg har er at Informant 1 og Informant 2 i mye større grad savner musikk som en del av barnehagehverdagen, og at det tydeligvis har vært en større del av arbeidet deres tidligere. Dette kan tyde på at musikken har vært en mye større del av kulturen før, men at denne kulturen har forandret seg i tråd med de formelle og uformelle faktorene. Siden kulturen blir påvirket av disse faktorene vil den hele tiden utvikle seg og endre seg da det stadig vil komme inn nye ansatte som vil ha sine forutsetninger, sine verdier og sine holdninger. Samtidig vil det også komme nye retningslinjer og styringsdokumenter som barnehagen må forholde seg til, som for eksempel en ny og revidert rammeplan eller at det skal satses mer på realfag og læring også i barnehagen. Slik det kommer frem i intervjuet med Informant 2 er det særlig satsningen på realfag og læring som har tatt mye av fokuset fra musikken i barnehagen.

5.3 Kompetanseheving.

Når jeg stilte informantene spørsmål om det var fokus på å heve personalets kompetanse innenfor musikk, var svarene utelukkende nei. Ingen av de opplevde at dette var et tema i deres barnehage, og flere av informantene opplyste at det var andre fag- og satsningsområder som tok mer fokus. Det som også kom frem var at det rådet usikkerhet blant personalet om hvordan en skulle tilnærme seg slikt arbeid, og særlig i den ene barnehagen ble det poengtert at det ble jobbet mer med musikk på en avdeling hvor en av de ansatte kunne spille gitar. I denne barnehagen vil denne personen kunne være et godt utgangspunkt for å heve kompetansen til det øvrige personalet, ved at denne ansatte kan dele av sine erfaringer og kunnskaper. Det betyr ikke at denne ene ansatte skal lære resten av personalet å spille gitar, men at denne personen kanskje har mer innsikt i hvordan en rent praktisk kan jobbe med musikk sammen med barna. Dette kan åpne opp for innspill fra resten av personalgruppa, og en kan kanskje oppdage at noen sitter inne med kompetanse og erfaringer som kan være relevant for dette arbeidet. En slik aktiv og målrettet personalutvikling vil være svært nyttig for å styrke og heve kulturen i barnehagen. (Gotvassli, 2017, s. 225). Ved at personalet får brukt sine personlige egenskaper i barnehagen vil som nevnt tidligere også heve motivasjonen til personalet, og de vil også føle seg mer knyttet til arbeidsplassen.

Når en skal jobbe med å utvikle noe i en barnehage er det svært viktig å ta hensyn til de forutsetningene denne barnehagen har. I dette tilfellet er det naturlig å se på hvilke forutsetninger personalet har når det kommer til både musikk, men også egne interessefelt. Barnehager som profilerer seg som natur- eller friluftsbarnhager har et personale som i større grad har søkt seg dit på bakgrunn av egne interesser og egne verdier. I slike barnehager har det gjennom undersøkelser kommet frem at personalet ser på det som svært viktig at barna får gode naturopplevelser, at de får være mye på tur, og at de får lære mye om naturen. I tillegg har personalet i disse barnehagene ofte kursing eller utdanning som er relevant innenfor natur og friluft. (Lysklett, 2013, s. 129-130). Dette er faktorer som i stor grad burde spille inn når en skal utvikle musikkarbeidet i en slik barnehage. Som nevnt har personalet i disse barnehagene ofte kursing eller utdanning innenfor friluftsliv, og dette vil være et naturlig utgangspunkt for planleggingsarbeidet. Dette kan sees opp mot det Schei og Kvistad nevner når de

snakker om å få til et kompetanseløft i barnehagen. Kompetanseløft handler for de om å kunne se de enkelte aktørene i barnehagen, og at deres personlige kompetanse må "... berøres, bevisstgjøres, utvikles, utfordres og bekreftes". (Schei & Kvistad, 2012, s. 17). Her må en kartlegge hvilke styrker pedagogen har, og hvordan disse kan benyttes for å heve kompetansen på avdelingen.

I barnehagen er det pedagogen selv som er det viktigste verktøyet i det pedagogiske arbeidet, og personalets formelle og uformelle kompetanse vil i meget stor grad påvirke arbeidet som gjøres i barnehagen. Den formelle kompetansen omfatter hvilken utdanning pedagogen har, mens den uformelle kompetansen omfatter pedagogens erfaringer, interesser og personlige egenskaper. Alt dette er svært viktige ressurser i barnehagen, men det oppleves som særlig gunstig å utnytte seg av personalets uformelle kompetanse da dette kan øke både motivasjonen og arbeidsgleden hos den ansatte. (Gunnestad, 2016, s. 86). Ved å få en oversikt over hvilke styrker og ressurser en har i personalgruppa vil en kunne utvikle et opplegg hvor personalet får brukt både sin formelle og uformelle kompetanse, samtidig som de får mulighet til å tilegne seg nye ferdigheter og ta på seg nye utfordringer. Hvor delaktig og involvert personalgruppa er i utarbeidelsen av dette opplegget vil som nevnt tidligere også ha svært stor innvirkning på hvor motiverte de er på å jobbe med det. Jo større innflytelse personalet får jo mer motivert vil de bli, og jo mer motiverte de er jo større utfordringer og oppgaver vil de si seg villig til å ta på seg.

Kompetanseheving er ikke et nytt fenomen i barnehagesammenheng, da det allerede i 1999 ble publisert en stortingsmelding hvor dette temaet ble belyst. Det står følgende: "Skal barnehagen kunne fylle den viktige rolla han har i oppveksten til barna gjennom førskolealderen, er det nødvendig å satse meir målretta på kvalitetsutvikling." (Barne- og familiedepartementet, 1999-2000). Denne kvalitetsutviklingen kan omhandle både barnehagens rammefaktorer, så vel som personalets forutsetninger og kompetanse. Selv om de barnehagene jeg har vært ute og samlet data i har natur og friluft som del av sitt satsningsområde, er de ikke fritatt mot å jobbe med musikk. De må forholde seg til den samme rammeplanen som alle andre barnehager, selv om mye av tiden deres blir brukt ute. For slike barnehager kan dette være svært utfordrende, men det er deres ansvar å sørge for at de oppfyller de kravene den stiller. (Sæther & Hagen, 2014, s. 75). Derfor er

det viktig at det kontinuerlig jobbes med utvikling i personalgruppa, og at det skapes en kultur hvor det er fokus på læring og nyskapning.

5.4 Muligheter og utfordringer når det kommer til arbeid med musikk ute på tur.

Jeg stilte spørsmål om dette i håp om å få noen konkrete svar på min problemstilling, og til en viss grad fikk jeg det. Samtlige av informantene hadde en formening om at mulighetene for å jobbe med musikk ute på tur var tilnærmet uendelige, og at det meste ble preget av hvordan en selv tilnærmet seg det. Informant 4 sa at hun ikke så noen utfordringer med å jobbe med musikk når de var ute på tur, og at det i grunn var svært få begrensninger. Dette i motsetning til for eksempel Informant 1 og 2, som så på det som utfordrende å engasjere resten av personalgruppa og finne en god struktur for arbeidet med musikk. Det som er interessant for meg er at den informanten som ikke ser på seg selv som musikalsk, også er den som ikke ser noen begrensninger med å jobbe med musikk ute på tur. Hvorfor dette er tilfelle er vanskelig å svare på, men det kan tenkes at de som har et mer bevisst forhold til musikk kanskje overtenker hvordan arbeidet skal gjennomføres og hvordan ting bør løses. Dette samsvarer med svarene Informant 3 avgir, hvor han sier at arbeidet kan bli overkomplisert og vanskelig, og at det dermed ender opp i ingenting. Det er nettopp derfor det er viktig at planleggingsarbeidet blir gjort grundig, og at barnehagen setter seg oppnåelige og realistiske mål.

En ting som gjentar seg i alle intervjuene er at samtlige av informantene ser mulighetene i det som allerede er tilstede i naturen, det være seg kvister og greiner som kan fungere som instrumenter, eller bare det å høre på hvilke lyder som finnes naturlig ute i skogen. Her kan de ansatte for eksempel ta utgangspunkt i de musikalske grunnelementene, som blant annet er klang, tempo, rytme og dynamikk. (Sæther, 2016, s. 26). Her kan personalet sammen med barna undersøke hvilken klang de ulike materialene i naturen har, eller prøve å finne materialer med ulike dynamiske kvaliteter. Dette mener jeg er et meget godt utgangspunkt for det videre arbeidet med musikk i disse barnehagene, da dette tar utgangspunkt i noe personalet kanskje allerede interesserer seg og brenner for. Som jeg nevnte tidligere er det mest sannsynlig ikke en tilfeldighet at disse personene jobber i nettopp disse barnehagene, og derfor er det viktig at en ivaretar de

interesseområdene som gjorde at de søkte seg dit i utgangspunktet. Derfor er det viktig at personalet opplever at de får jobbe med sitt interessefelt samtidig som de jobber med musikk, og at musikken derfor inkorporeres i det allerede etablerte arbeidet.

6.0 Oppsummering og avslutning:

Min problemstilling for denne oppgaven var ”*Hvilke muligheter og utfordringer ser de pedagogiske lederne i barnehagen når det kommer til å jobbe med musikk ute på tur?*”. For å forsøke å få et svar på dette har jeg gjennomført fire intervjuer i to ulike barnehager, hvor alle informantene er pedagogiske ledere på hver sin avdeling. Jeg har så drøftet disse funnene opp mot teori, og sett om det er likheter og ulikheter mellom informantenes svar.

For å oppsummere oppgaven vil jeg begynne med å si at det er svært mange faktorer som påvirker hvordan kulturen i barnehagen er og hvordan denne kulturen utvikler seg. I de barnehagene jeg har gjennomført datainnsamlingene mine i har de et stort fokus på natur og friluft, noe som gjenspeiler seg i hele barnehagens kultur. Dette arbeidet er svært tydelig i alt det barnehagen gjør og foretar seg, og jeg opplever at de er enormt dyktige til nettopp dette. Det jeg også har erfart er at det kan være svært vanskelig å jobbe didaktisk med et tema som er så abstrakt og vidt som musikk. For meg er ikke musikk like enkelt å definere som matematikk eller språk, og slik jeg ser det vil det derfor være svært viktig å ha et felles utgangspunkt og en felles forståelse når en planlegger arbeidet med musikk.

Som jeg har nevnt flere ganger i denne oppgaven er personalet den aller viktigste ressursen i det pedagogiske arbeidet i barnehagen, og for at en på best mulig måte skal kunne utnytte seg av de ressursene som de innehar må de få jobbe med det de selv synes er interessant og spennende. Det var på bakgrunn av dette jeg valgte den problemstillingen jeg gjorde, da personalet i disse barnehagene har en interesse for å være på tur ute i naturen. Ikke alle informantene så på seg selv som musikalske, men de har likevel det samme ansvaret når det kommer til å arbeide med musikk i barnehagen. Derfor må det jobbes bevisst med å finne måter en kan jobbe med musikk på hvor også

personalet opplever mestring og glede. En må også ha gode planer for det didaktiske arbeidet, i tillegg til gode rutiner for å vurdere det arbeidet som blir gjennomført.

Det jeg ikke har tatt tak i denne oppgaven, men som jeg likevel ser på som svært relevant, er hvordan noen av informantene opplever at fokuset på realfagslæring har tatt mye av fokuset i barnehagen. Dette temaet har jeg ikke tatt tak i rett og slett fordi jeg ikke har hatt rom for det, men det er noe jeg svært gjerne kunne tenkt meg å sett nærmere på.

I løpet av arbeidet med denne oppgaven har jeg lært utrolig mye, og det har vært svært spennende å få utføre forskning på den måten jeg har gjort. Det var særlig spennende var å se hvordan informantene underveis i intervjuene begynte å reflektere rundt nettopp dette temaet og hvorfor det er så viktig å jobbe med det. Det virket som at flere av informantene ble mer bevisst på hvordan de arbeidet med musikk og hvordan de kunne gå frem videre etter vår samtale, noe jeg er svært glad for. Etter å ha lest oppgaven og analysert alle funnene mine føler jeg at det er vanskelig å si om jeg har svart konkret på problemstillingen jeg satte meg før jeg begynte. Min opplevelse er at det ikke er selve tur-aspektet som er den største utfordringen i disse barnehagene, men heller hvilket perspektiv de ansatte har på musikk og hvordan dette arbeidet skal organiseres, struktureres og gjennomføres.

Litteraturliste.

Barne- og familiedepartementet. (1999-2000). St.meld. nr. 27 *Barnehage til beste for barn og foreldre*. Hentet 22.04.2019 fra: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/stmeld-nr-27-1999-2000-/id133808/sec7>

Bergsland, M. D. & Jæger, H. (red). (2016). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm AS.

Dalland, O. (2018). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Gunnestad, A. (2016). *Didaktikk for barnehagelærere*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Gotvassli, K. Å. (2017). *Boka om ledelse i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Johannesen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Oslo: Abstrakt forlag AS.

Kunnskapsdepartementet (2017). *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*. Hentet 19.04.2019 fra: <https://www.udir.no/rammeplan>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2017). *Det kvalitative forskningsintervjuet*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Lysklett, O. B. (2013). *Ute hele uka*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Schei, S. H. & Kvistad, K. (2012). *Kompetanseløft. Langsiktige tiltak i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Sæther, M. & Angelo, E. (2016). *Barnet og musikken*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Sæther, M. & Hagen, T. L. (red). (2014). *Kreativ ute*. Bergen: Fagbokforlaget.

Tjora, A. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Vedlegg:

Intervjuguide til bacheloroppgave.

Natur- og friluftsbarnehagers arbeid med musikk.

Innledende spørsmål:

- **Alder, utdanning og erfaring?**
 - Tidligere barnehager?

- **Hvilket forhold har du selv til musikk?**
 - Kompetanse, erfaringer og lignende.
 - Ser du på deg selv som musikalsk?

Hovedspørsmål:

- **Hvordan opplever du at det jobbes med musikk i barnehagen?**
 - Planlagt, spontant, periodebasert arbeid?
 - Ute/inne?
 - Hvorfor er det eventuelt slik?

- **Hvordan jobber dere med å styrke deres kompetanse innenfor musikk?**
 - Er det et tema?

- **Hvilke muligheter ser du med å jobbe med musikk når dere er ute på tur?**

- **Hvilke utfordringer ser du med å jobbe med musikk når dere er ute på tur?**

- **Nå har vi snakket en del om dette med musikk og hvordan det jobbes med det i barnehagen. Er det noe annet du kunne tenkt deg å sagt angående dette?**